

Orðaskifti

Kvotur, tekniskar reguleringar ella okkurt triðja

BRITISH GOVERNMENT PANEL ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT er nevnd, sum bretska forætisráðharrin setti í 1993. Í nevndini eru fimm limir og formaður er ein Sir Crispin Tickell. Arbeissetningurin hjá nevndini er rættiliga umfatandi. Fevnir m.a. um kannan av broytingum í ozonlagnum, kannan av umhvørvisproblematikkunum, kannan av møguligum klímabroytingum og, tað sum serliga hevur áhuga hjá okkum, kannan av spurninginum um ovfisking. Fyrsta frágreiðingin frá nevndini kom í januar 1995. Í henni verður nevnt, at nevndin hevur fingið respons frá 30 almennum og privatum stovnum og frá einstaklingum, ið eru serfrøðingar á okkum, sum skulu viðgerast.

Undir yvirskriftini VEP-LETION OF FISH STOCKS skrivar nevndin:

Í frágreiðing frá 1993 staðfestir FAO, at globala fiskiveiðin er økt ovurhonds nógv eftir seinra heimsbardaga. Veidda nøgdnin vaks úr 20 milljónum tonsnum í 1950 upp í 87 milljónir tons í 1989. Veiðin eftir summum fiskasløgum hevur verið væl størri, enn stovnamir kundu bera og kom tað fyrri eins stóran part av, at nógv lond hava subsidierað lögur í fiskiskip og síðan raksturinn av teimum við t.d. prísiskoytum til veiðina (vælkent fyrbrigdi her hjá okkum í sjeyti- og áttattáttáttum. Nú subsidiera vit fiskin hjá russum sum eina roynd at hjálpa Fiskavirking at yvirleva). Frágreiðingin hjá FAO metir, at totalu útreiðslurnar hjá fiskivinnuni globalt vóru 124 milljarðir US dollars um árið, meðan bruttoinntøkan bert var 70 milljarðir US dollars um árið. Munurin verður fyrri størsta partin dekkjaður við subsidium.

Havt eigur at vera í huga, at frágreiðingin er skrivað til stjórnmálalið í landi, sum er limur í EU.

Grundløggin hjá allari fiskiveiði í EU-sjógvum hevur síðan 1983 verið Common Fisheries Policy (CFP), sum er stýrdur av búskaparráðgjafum í Brussel. Teir áseta TAC (Total Allowable Catch) fyrri øll sjóðki hjá felagsskapinum og býta so kvotur út á tey einstøku limalondini. Kvoturnar hava ikki har heldur enn alla aðra staðir vart stovnamir. Heldur ikki onnur tiltøk so sum tekniskar reguleringar við stongdum økjum vissar tío-

ir av árinum og upphøggingarstuðul hava kunnað steðgað ovfiskingina.

Verður ikki semja í EU um ein langtíðar stabiliserandi fiskivinnupolitikk, sum førir til samsvar millum fishing effort og veiðinøgd, kemur ovfisking at halda fram. Úrslitið verður, at fyrri at bjarga fiskasløgum undan avoyðing, verður neyðugt heilt at steingja størri sjóðki fyrri allari veiði. Hendir tað, verður tað ein vanlukka hjá samfeløgum, har fiskivinnan er vinnugrundarlagið (dømi um hetta er New Foundland).

FISKAVIRKING

Her hjá okkum hevur problematikurin verið av øðrum slag. Her hevur tað ikki verið so nógv tvørrandi tilfeingi, heldur ikki tvørrandi fasilittetir, sum hava tikið vinnugrundarlagið undan mangari føroyskari bygd, ja heilari oyggj. Her fekk ein Richard Mikkelsen stovnssett Føroya Fiskavirking til at úttrína skarprættargerningina. Tað uppgávuna hevur Fiskavirking, sum tað einasta, loyst bæði væl og vírliliga. Føroyskir politikarar hava ikki rætt hond frá síðu fyrri at tarna oyðingarverkinum. Tað katastrofuna, at stóran partur av yngtra fólkinum á bygd orsakað av vinnuløysi, hevur verið noyðdur at rýma av landinum, hava teir væljargaðu lögtings- og landsstýrismennirnir bara latið farið aftur við borðinum, sum um tað ikki viðkom teim. Onkur av harkaliðnum hevur tosað nógv og hart um óskilið. Men gera nakað fyrri at rætta upp á skeivu kósina, tað hevur verið eiðasort!

Sir Crispin og hansara menn konkludera, at orsökarnar til, at so lítið er komið burtúr frá fríggingartiltøkum, eru fleiri. Ein er konflikttin millum søgulig rættindi, sum lond halda seg hava, og so tær kvotur, teg hava fingið tillutað (feskst dømi er norðhavssíðin). Ein onnur, at nógvur fiskur verður tveittur aftur í havið, orsakað av, at fríggingartiltøkini eru tillagað av búskaparráðgjafum í Brussel og síðan smoygd niður yvir høvdið á fiskimonnum. Tann triðja, og høvuðsorsøkin, er YVIRINTENSIVA NÝTSLAN AV NÝMÓTANS TEKNOLOGI (her kalla teir helst seymin á høvdið). Kursiveringin er min.

UPSIN

Nógv tey seinastu árin

hevur meginparturin av veiðini hjá partrolarum verið upsi, tí toskin høvdu teir næstan avoytt. Um várini í gýtingartíðini hava teir troyst gýtingargrunnar hjá uppsanum og eru komnir borðfullir aftur til lands eftir trimum ella fyra døgum. Næstseinasta vár tosaði eg við mann hjá Fiskavirking í Fuglafirði. Í telefonsamrøðuni ævni hann, at niðanfyrri vindeyg, að hjá honum lá eitt søkkladið par við 180 tonsnum ella meir av gýtingarupsa, veidd eftir fyra døgum. Maðurin helt fyrri, at av røttum áttu báðar lastirnar at farið til grannan, mjølverksmiðjuna Havsbryn. Vakthundurin, sum skal royna at ansa eftir, at stovnar ikki verða ovfiskaðir, hevur einki gjørt fyrri at steðga ella tálma óskilinum. Og landsstýrismennirnir í fiskivinnuárum hava heldur ikki latið við seg koma.

PARTROLARARNIR

Nú tað sá út til, at toskurin er við at koma fyrri seg aftur og meira enn fiskifrøðingarnir vilja viðgjøva, for samlaða fiskivinnan at streingja á, at kvoteriing, serliga toskavoteriing, verður avtikin. Bæði tí at hon ger fiskiveiðina trupla og tí at hon ikki er nóg góð vernd móti ovfisking. Sokallaða Skipanarnevndin, hvørs arbeissetningur var

Shetland Fishermen's Association & Scottish Fishermen's Federation við uppskoti um „days at sea & closed areas“ harafturat at „square mesh panel“ (fyrkantaðar meskur) skuldu verða obligatorisk og „rock hopper“ trol bannað.

Í Hetlandi er partroling bannað. Tað er fiskivinnan sjálv, sum hevur tikið avgerðina. Eina ferð fyrri nøkrum árum síðan kom eg á tal við ein skipara í Lerwick. Tá eg spurdi hann, hví teir vóru vorðnir samdir um at banna par troling, svaraði hann nakað soleiðis: Shetland fishermen agree that pair trawling is extremely destructive with high discard rate of immature fish. Í Noregi er partroling bannað. Um okkara leiðir veit eg bert um nøkur par í Skotlandi og Onglandi. Hesin veiðiháttur átti eisini at verið bannaður her. Tað kundi verið ein short term loysn til vernd av stovnum. Long term loysnin eigur at verða, at trolarflotin (burtursæð frá djúpvatnstrolarum) verður minkaður í hvussu er niður í eina helvt og at skip, sum veidda við huki, snellu ella linu, koma inn istaðin fyrri. Tað vildi eisini givið fleiri arbeispláss til fiskimenn.

FRÍÐING MÓTI TROLVEIÐU

Fyrri ikki at gerast ov langrøkin, bert nøkur fá orð afturat um aktuella støðuna hjá skipunum, sum við snellu royna eftir usna. Teir triggjar seinastu ársfrøðingarnar, heilt síðan onkuntíð seinasta summer, hava vignast illa hjá hesum partinum av flotanum. Helst orsakað av ránsveiðini eftir gýtingarupsanum.

Verða ikki fleiri uppsøkir fríðing móti trolveiði, verður neyvan nakað snelluskip eftir til heystar. Fyrri at yvirleva verða tey noyðd at leggja um til linu, sjálvst um hetta kostar nógvan pening. Istaðin fyrri at veidda upsa fara tey at troyta toskin. Trýstið á toskastovnin verður munandi størri og tilsvarendi minni kemur at verða landað av kvalitetsupsa. Ómanfyrri er nevnt, at einasta veiðitól, sum við hampuliga góðum úrsliti kann veidda biliga fiskin upsa, er snellan. Vegna manglandi politiskar atgerðir sær út til, at hon má pakka saman.

Sofus Olsen

Amnesty International

Upplatingartíðirnar hjá Amnesty International, Føroya Deild eru: Týsdag, hósdag og fríggjadag kl. 13 til kl. 17. Tlf. 15816.

Deyvafelag Føroya

Skrivstovan í Deyvahúsinum »Effata«, Íslandsvegur 10 B, er opin mánadag-fríggjadag frá kl. 9-13. Telefon 17597. Telefax 13609. Teksttelefon, ring 0032 og bið um 16929. Limafundur hvørt mánað kl. 19-23.

